

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse opise cenno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— "
četrt leta 2.50 "
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste
če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto
Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Pravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Slomškov jubilej.

Dne 24. t. m. je minilo petdeset let, kar je umrl v Mariboru škof Anton Martin Slomšek. Klerikalci so porabili to petdesetletnico za svoje namene in so obhajali te dni razne Slomškove slavnosti; deželni šolski svet kranjski je sklenil, da se ta jubilej proslavi tudi v šoli in da imajo ta dan šole prosto.

Nimamo vzroka, da bi se ne spominjali tega jubileja, posebno ker se nam pri tem nudi prilika, da splošno izpregovorimo o naših jubilejih.

Da je dež. šolski svet naročil šolam, da proslave Slomškov jubilej — proti temu bi nič ne imeli, ako bi se v šolah Slomškova slavnost — šoli primerno izvršila. Slomšk. slavnost bo obstala v tem, da bodo imeli šolarji mašo in da bodo imeli pouka prost dan. Mislimo, da zaradi tega naša mladina ne bo nič bolje vedela — kdo in kaj je bil Slomšek. Mnogo primernejše bi bilo, da bi se vršila po šolah primerna predavanja o Slomšku in da bi se čitale in deklamirale njegove pesmi, basni, in drugi šoli primerni spisi. Enako bi bilo, lepo, ko bi bil dež. šolski svet — ako je že hotel proslaviti ta jubilej — izdal primerno knjižico, kjer bi bilo kratko popisano Slomškovo življenje zadaj pa bi bile pridejane nekatere njegove najlepše stvari za mladino, odlomki iz knjige »Blaže in Nežica« itd. Tako bi se primerno proslavil jubilej, dočim sedanji način jubileja nima nikake kulturne vrednosti. Seveda bi se moral tak jubilej šoli primerno slaviti, t. j. izogibati bi se morali pri tem — politike. Toda pri nas je danes že nemogoče privediti kako stvar, ne da bi ji dali političnega značaja. In klerikalci so imeli namen, da izrabijo Slomškov jubilej zase.

Pred par leti, ko so se klerikalci spomnili, da bi bil Slomšek zanje primerna reklama, se je zaletel neki slovenski list in je kratkotalno zapisal, da ni bil Slomšek nič drugega, kakor fanatičen pop. Beseda je bila prenašena in samo kaže, da še nismo na jasnem, po katerem merilu naj sodimo naše preteklosti.

Pride torej vprašanje, kaj je nam bil Slomšek in kaj je storil velikega?

Napačno je ljudi preteklosti soditi po današnjih razmerah. Vsak pojav je mogoče prav razumeti le v zvezi s sočasnimi razmerami.

Zato tudi Slomška prav spoznamo šele iz njegove dobe.

Slomšek je bil Štajerc (rojen na Slomu leta 1800) in je preživel svoja dijaška leta na Štajerskem, bogoslovca pa v Celovcu. Ljubljana seveda še ni bila središče Slovenije, vendar je bila ravno v dobi 30 let, — za Prešerna — središče kulturnih delavcev, — ki so bili pripadniki naprednega evropskega duha. Imenovali so jih »Freigeister«. Proti njim je že takrat nastopala kranjska duhovščina. Slomšek je v Celovcu kot špiritual dobro vedel, kaj pomeni evropski napredni duh — saj je junjska revolucija 1830, precej pretresla Evropo — zato je bil stopil v službo verske vzgoje.

Vprašanje šole in vzgoje je postajalo že takrat važno, še važnejše pa je postalo po letu 1848., ko so narodi zahtevali narodno šolo.

Slomšek pa je kmalu videl, da šola sama ne zadostuje, ampak da je treba izobrazbe tudi izven šole — zato se je s tako vneto zavzela za takozvano nedeljsko šolo in za ljudsko vzgojo sploh. Naravno je, da je Slomšek kot duhovnik in kot učencjanzenistov skrbel predvsem za versko vzgojo. V tem smislu so pisane nje-

gove »Drobtinice« in enak namen je dal tudi Mohorjevi družbi.

Ne smemo pozabiti, da sodi Slomšek v čas konkordata, t. j. v tisto dobo, ko je bila država pod cerkveno komando in ko je bil učitelj le ubog — cerkveni sluga.

Slomšek je bil seveda s temi razmerami zadovoljen, ker so bile za cerkev jako ugodne.

Pokazalo pa se je, da niso bile ugodne niti za državo niti za narod, zato je prišel pet let po Slomškovi smrti — preobrat.

Klerikalci dobro vedo, zakaj časte Slomšekov spomin: žele si nazaj njegovih časov.

Čas — pravijo — je pravičen sodnik in prizna vsakemu delu vrednost. Slomškovo delo za slovenski narod ni bilo brez vrednosti — kar je v njem kulturnega in narodnega, je imelo ob onem času svoj pomen in je ohranilo svojo vrednost tudi v bodočnosti. Kar pa je bilo v njem protikulturnega in protinarodnega, je bodočnost zavrgla, in nove kulturne in narodne smeri so zmagale.

Treba je torej razločevati med Slomškom kot narodnim delavcem svoje dobe — in med Slomškom, ki je stal v službi konkordata.

Odobravati moramo njegovo vneto za splošno narodno izobrazbo, njegovo delo za ljudsko in mladinsko književnost, skrb za ljudsko prosveto, ne moremo se pa danes vneti za njegove tuintant fanatične verske nazore, za konkordatske šolske razmere in za narodno popustljivost, kakor je bil n. pr. njegov izrek, da je vseeno, ako govorimo nemško ali slovensko, ker bomo v nebesih vsi v angeljskem jeziku govorili.

Klerikalci poveljujejo Slomška zaradi njegovih klerikalnih nazorov. Učitelji, ki ga časte v Slomškovi Zvezi, kažejo, da si žele nazaj stare čase, ko je bil učitelj sluga farovža in cerkve. Tako Slomškovo ime enostransko zlorablajo.

Med narodom je Slomškovo ime jako znano, njegove »Drobtinice« še danes čitajo. Značilno pa je, da narod pri tem ne obožuje versko fanatičnega Slomška — ampak časti v njem narodnega škofa, ki je dal narodu ljudskih knjig.

Ni prav in ni lepo, ako smo krivični proti možem, ki so delali na našem narodnem polju. Priznajmo vrednost njih dela. Slomšek je izvršil veliko delo. Ako ga hočejo sedaj klerikalci političsko zlorabiti, je to njih stvar.

Mi presojava in moramo vse presojati z narodnega in kulturnega stališča, kar je za narod koristno — priznamo, kar je škodljivo — odklanjamo. fola, prosveta, knjige so narodu koristne stvari — klerikalizem, narodna popustljivost, verski fanatizem — so narodu škodljive stvari, zato jih ne odobravamo.

Nebeški angelski jezik za nas ne bo rešen — rešila bo za nas edino močna narodna zavest. — To pa krepe: narodna šola, kultura in prosveta — klerikalizem pa je proti vsem trem. Njih proslava Slomškovega jubileja ni odkritosrčna, temveč je umazana zloraba s klerikalnim koloritom v strankarske in političke namene.

Skupno zborovanje

slovenskega in nemškega učiteljstva za regulacijo učiteljskih plač na Štajerskem.

V čeških in nemških listih beremo zanimivo poročilo o skupnem zborovanju češkega in nemškega učiteljstva v Pragi. Na tem zborovanju se je javno dokumentiralo solidarnost učiteljstva cele kraljevine Češke v boju za izboljšanje svojega

gmotnega položaja. Da ta javna demonstracija ne bo ostala brez vpliva na tekoča pogajanja za delazmožnost češkega deželnega zbora, je več ko gotovo. Štajersko učiteljstvo brez razlike narodnosti se pa nahaja v še slabšem gmotnem položaju ko učiteljstvo na Češkem. Potreba skupnega postopanja, skupne velike demonstracije za regulacijo učiteljskih plač je torej na Štajerskem še večja in še aktualnejša, posebno ker ni niti pri nemških nacionalcih, niti pri slovenskih klerikalcih volje do delazmožnosti štajerskega deželnega zbora in do regulacije učiteljskih plač. Iz Gradca se slišijo glasovi, na bi se taka skupna demonstracija po češkem vzorcu priredila. Po našem mnenju je nujno potrebno, da se slovensko učiteljstvo oglasi in zavzame k temu nasvetu primerno stališče. Na klerikalce in njihove narodnostne fraze se ne smemo ozirati, ker je dejstvo, da so baš slovenski klerikalci v deželni zbornici najbolj zagrizeni nasprotniki izboljšanja učiteljskih plač. Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic, zgani se in govorite!

Tako čitamo v »Slovenskem Narodu« Mi nismo doslej glede tega prejeli nobenega poročila.

Naš položaj in šolstvo.

Podaval na 24. glavni skupščini Zaveze dne 11. avgusta 1912 v Celju Karel Kveder, učitelj v Št. Jurju ob Južni železnici.

(Konec.)

2.

Očitanja in krivi nazori o šolstvu, s katerimi hočejo nasprotniki naše zahteve pobijati.

Ako branimo šolstvo, branimo sebe in opravičujemo svoje zahteve.

A) Očitajo šolstvu, da zaradi stroškov zakrivlja sedanje splošno zadolženje, torej bedo.

Šolstvo je pravilno pojmovati kot realizirano stremljenje vsakodobno živčih, naraščaj, ki vsebuje vse potome budočega človeštva, vzgajati in opremiti s vsakodobni kulturni stopnji primerno naobrazbo ali sposobnost za življenje na tem svetu. Šolstvo imenujemo tudi lahko zavedno realizirano skrb vsakodobno živčih, ne samo odločilno vplivati na srečno usodo neposrednih potomcev, ampak vseh v prihodnje nastopajočih generacij. Kako je mogoče tej skrbi podtikati bedne posledice za sedanost in prihodnost, kako je mogoče od zanemarjenja vsakokratnega naraščaja ali potomcev pričakovati boljih gospodarskih razmer, zmanjšanja bede v vsakodobno nastopajoči družbi?!

Le tisti, ki ne poznajo ali nočejo priznati nepretrganih vzročnih vezij, ki vežejo prihodnost s sedanostjo, ki ne poznajo zakonov o uspevanju pozemeljskega življenja, ne zakonov o povoljnem proizvajanju vrednost, le tisti morejo širiti take nesmiselne trditve.

Prizadevajo se rušiti humanitarno napravo, do katere je človeštvo šele po bridkih izkušnjah nujno, a pozno dospelo.

Socialni ekonomii vendar jasno dovolj dokazujejo, da ima socialna beda, draginja in zadolževanje edino vedno svoj vzrok v nedostatnem proizvajanju vrednost in potreščin, v podvezanem prometu, v zapravljanju bogastva v nekulturne svrhe v še obstoječi nepravilnosti.

Z ozirom na ljudsko šolstvo je vendar jasno, da zakrivlja pomanjkanje v deželnih sredstvih edino krivičnost, ki ob-

stoji v tem, da morajo izključno občine in dežele nositi troške za šolstvo.

Socialni ekonomii nam pa nadalje tudi dokazujejo, da je v današnji dobi možnosti obladanja prirodnih sil po razviti tehniki, zaradi česar jih je mogoče v poljubno izdatni meri vprezati v delo za človeka, dejstvo bede in pomanjkanja nekaj nenaravnega in — nepotrebne.

Malthusijeva teza »Ljudstva se pomnožujejo vsakokrat do meje možnosti prehranjevanja« ne velja. Nasprotno, razdalje množine prebivalstva od meje možnosti prehranjevanja postaja ob vedno večjih kulturnih pridobitvah in razvoju tehnike vedno večje. Ako je bilo n. pr. pred sto leti na zemlji 1 milijarda ljudi pri možnosti prehranjevanja za 10 milijard, bosta morda že v 50. letih na zemlji 2 milijardi ljudi, ampak pri možnosti prehranjevanja za 40 milijard.

Ako pa imajo tehnični pripomočki, razne epohalne iznajdbe v produkciji še tako nezaten uspeh, da proizvajanje še daleko ne zadošča vsem živčim in vlada neprimerna draginja ali beda, ne more biti temu drugega vzroka, nego da se izrabljanje ogromnih prirodnih sil v produkcijske svrhe v nepovoljni meri vrši. In res, tehnične iznajdbe za složnost naravnih sil se porabljajo večinoma v druge nego proizvajalne namene; produkcija življenjskih potrebščin pa je v pretežni večini še vedno navezana na ročno delo delavcev kakor v starem veku.

Splošno porabo tehnike zavirajo še nepremagljive zapreke. So to nesvoboda in nepravilnost, razne omejevalne neredbe v prometu, v veliki meri tudi neinteligenca, nesposobnost delujočega prebivalstva. Le splošno intenzivnejše izrabljanje prirodnih sil in ozemlja rodi bogastvo; z zanemarjenjem bodoče učinkovitih, vsakokrat nastopajočega rodu, bo pa postajalo racionalnejše in izdatnejše izkoriščanje prirode in njenih sil le še bolj nemogoče.

Rešitev ne leži v krivičnosti, v brezvestnem izrabljanju in izkoriščanju delujočih po hlapčevstvu za vzdrževanje parazitstva, še manj v izrabljanju otrok v take namene, ampak v solidarnem boju vseh v popolno obvladanje prirode in ozemlja.

B) Šolstvu očitajo veliko krivdo, da odtuji mladino od koristnega domačega dela, da je vzrok begu in izseljevanju najboljših delavnih sil.

Statistični material o izseljevanju nam dokazuje, da se res izseljujejo le podjetni, pogumni, energični in delavni mladi ljudje. Ne gredo pa iskat lažjega dela, ampak poprimajo se vsakega, tudi najtežavnejšega, n. pr. rudarskega, samo da se primerno plača. V tujini uspešno konkurirajo z domačini, ker so bolj žilavi, energični in skromnejši. Šolo, oziroma nas, more kvečjemu zadeti krivda, da smo jih vzgojili v vztrajne, energične, žilave in neustrašene ljudi.

Kaj pa more šola za to, da pri teh značajnih lastnostih niso zadovoljni z razmerami v domovini, ker jih ne morejo sebi v prid uveljaviti?

Zato skrbeti ni šolska, ni naša naloga, to je zadeva v to poklicanih odločilnih krogov. Zmožne ljudi odganja v tujino pomanjkanje primerno plačanega dela, nemožnost priboriti si trajno existenco, pa tudi hlapčevstvo in brezpravnost v domovini. To so pojavi splošnega zaostalega gospodarstva, podvezanega prometa, raznih ovir produkcije, ali plošno: stagnacije kulture, zaradi katere naraščajoče mase delavskega ljudstva ne najdejo v domovini v vsakem letnem času po-

voljnega zaslužka, ob katerem bi mogli živeti.

C) Očitajo nam, da smo neproduktiven stan, ki prejema za svoje malenkostno opravilo itak previsoke plače.

To očitjanje je istotako ponesrečeno, ker je nezmislivo.

Kje pa obstoja kaka javna splošna šola, ki bi ne imela namena, z vzgojo potrebnih etičnih kvalitete in naobrazbo intelekta opremiti mladino s sposobnostjo ali inteligenco ali, kar je isto, z večjo porabnostjo pri proizvajanju vrednosti na kateremkoli gospodarskem polju?

Nimajo li vse splošne javne šole v bistvu tega namena? Ako se že strokovnim šolam tega ne odreka, nima pa li tudi posvetna ljudska šola tega namena, dasi ne izključno za eno določeno stroko?

Ni li ljudska šola edino izključno izobraževališče širšim množicam produktivnih delavskih slojev?

Čemu pa razpisujejo za nas učitelje razne gospodarske, strokovne tečaje nego v svrhu, da si pridobimo več zmoglosti, v mladini povišati produktivno inteligenco v tej ali oni panogi gospodarstva? Ne pričakujejo li morda, da bo mladina po našem prizadevanju, po vzgoji in pouku, svojo inteligenco pozneje na pošten in pravičen način izdatno uporabljala? Gotovo ne bomo mi učinkovali v direktnem proizvajanju življenjskih potrebščin, ampak naraščaj, ki se v vseh šolah po nas usposablja za izdatnejše, razumnejše proizvajanje in porabljanje.

Nas pa nazivljati neproduktivnim, ko vendar zbijamo, izvajamo in utrjujemo najmenitnejša produkcijska sredstva, namreč sile, ležeče v človeku samem, kaže le zopet ignoranco istih, ki bi najpametnejše storili, da o tem predmetu sploh molčijo. Se li končno ne razlikuje posvetna šola od zasebnih, konfesionalnih šol bistveno ravno po tem momentu, da služi splošna javna predvsem kulturnim produktivnim smotrom družbe v svrhu ustvarjanja blaginje na tem svetu, medtem ko slednje le zasledujejo ozke in omejene smotre le ene institucije, namene le enega v resnici neproduktivnega stanu?

Tudi državne statistike dokazujejo, da je človeštvo v drugi polovici preteklega stoletja hitreje, dasi že nezadostno napredovalo, nego v prejšnjem desetletju vkup. Ni morda moderno šolstvo zadnjih 40 let ničesar pripomoglo k temu napredku, posebno ljudsko šolstvo?

Z veliko vneto skušajo proglašati šolstvo kot falitno in brezpomembno in s tem tudi nas; pa ne pojde, ker se vsa očitjanja pravičnemu presojevanju odkrivajo kot nesmisel.

V.

Prava reforma ljudskega šolstva.

Iz dosedanjega je razvidno, da nimamo baš pogrešati zanimanja za šolstvo v sedanjem času. Pa le reformni predlogi in nasveti strokovnjakov, kakor so to Kerscheneiner, Förster, Jodl, imajo pomen za povzdigo šolstva in našega stanu.

Reakcionarna politiška stranka ima v zalogi le preosnove, po katerih bi spravili šolstvo nazaj na stališče konkordatske šole, posebno pa učiteljstvo v hlapčevstvo in sužnost. Ker bi taka reforma bila v istini najcenejša se ji deloma pridružuje tudi meščanska stranka po Nemškem (Steinwender). Skupna jima je reforma, ki ima v glavnem namen, kolikor možno znižati bremena za šolstvo. Po tem načelu hočejo preosnovati in obenem zadeti učiteljstvo, ki ga hočejo spraviti ob vse pravice, ker jima postaja neprijetno. Namesto, da bi se bojevali zoper nepravilnost, ki vlada v razdelitvi stroškov za šolstvo zoper zapravljenje bogastva v nekulturne svrhe, se lotevajo z vneto uničevanja šolstva samega. Skrajšati hočejo šolsko dobo, znižati učiteljsko naobrazbo in v hlapčevstvo vprezati stan, ki najbolj potrebuje svobode.

Šolstvo more izpolnjevati svojo kulturno nalogo le tedaj, ako ne odrečeta glavna činitelja: sposobno, značajno učiteljstvo in dober šolski obisk. Proti obeh faktorjema so pa naperjeni reformni predlogi šolstvu sovražnih strank. S skrajšanjem šolske dobe hočejo legalizirati slab šolski obisk, z uničevanjem eksistenčnega položaja učiteljstva pa onemogočiti naobrazbo, značajno učiteljstvo. Nikoli se namreč še niso v hlapčevstvu, v pomanjkanju in zavrženosti razvili plemeniti značaji, ampak le suženjska nprav.

Reakcionarstvo vedno bolj sebe obremenja z raznimi protinapravami, s katerimi si prizadeva paralelizirati samovznikle podrobne kulturne organizacije in naprave družbe.

Ustanovila se je javna ljudska šola, ustanavljajo konfesionalne šole kot protitež. Ravno tako pri zadržništvu, pri časopisju, gledišču, naposled celo proti Sokolstvu. Splošni kulturni napredek jim dela skrb, napravljati ga hočejo iluzoričnega s protinapravami. Da bi nehale sa-

movznikle naprave, bi takoj opustili vse svoje prisiljene naprave, ker bi postale zanje brezpomembne. Le javnemu ljudskemu šolstvu pa ne morejo nasproti postaviti ekvivalenta istega pomena; z irzičnimi naporji si ga izkušajo zaradi tega podrediti.

Tako pride, da šola nima in ne pride do miru, ki je temeljni pogoj nje uspešnega delovanja.

Ničesar ne škoduje javni, organizirani vzgoji in naobrazbi toliko, kakor tisto večno vznemirjanje šolskega obrata z blatenjem, zasledovanjem in zapostavljanjem učiteljev, s hujskanjem staršev in mladine zoper šolo in nas, kakor je dandanes sploh običajno in se z vneto prakticira.

Ničesar ne škoduje uspešnemu izpolnjevanju kulturne naloge šolstva huje, nego zaradi preganjanja, skrajno slabega gmotnega stanja in nesigurnosti eksistence ozlovoljeno, izmučeno in obupno učiteljstvo.

Šola potrebuje miru. Mir se ji pa daje najbolje s tem, da se skrbi za zadostno, visoko naobrazbo učiteljskega naraščaja, da se zagotovi učiteljstvu zadovoljivo gmotno stanje in povoljni pravni položaj. Vsaka druga reforma je neumestna, celo uničujoča za to humanitarno napravo, ker je nenaravna, bistvu šolstva protivna. Le zadovoljno, v svoji eksistenci varno se čuteče, primerno naobrazeno, važnosti svojega poklica z življenjskimi sredstvi primerno opremljeno učiteljstvo bo z vneto uresničevalo ideale učiteljeve osebnosti, kakor nam jo razkazujejo reformatorji strokovnjaki.

Skrajni čas je, da prevzame najvišja družabna organizacija redu in pravičnosti, to je država sama, šolstvo v svoje okrilje, da ga štiti in mu zagotovi prepotrebni mir. Ker mora biti v resnici realizirana skrb vsakodobno živeče družbe za potomstvo, je poleg sodstva najnaravnejša in najmenitnejša zadeva organizirane družbe ali države.

Ta skrb državi jamči v največji meri stalen obstoj in zadovoljiv razvoj. Ta skrb obsega vse starše, vse življenje vzdržujočih, torej skupno družbo. V vitalnem interesu družbe je torej, da šola proglaši kot izključno svojo zadevo, da jo štiti in izpopolnjuje. Dandanes je pa ljudska šola in z njo vred tudi učiteljstvo še pastorka v družbi. Zapostavljeni smo in izročeni nekulturnemu preganjanju in mrcvarjenju nestaršev in drugih politiških koristolovcev, ki nimajo smisla za usodo bodočih pokoljenj.

Zahtevamo, da se nas ceni s kulturnim merilom, po splošnem napredku, po vsakodobni sodbi koristno delujočega, nanovo nastopajočega rodu in po mnenju staršev, ki žive svoje življenje le zarodu v prid. Pravo reformo vsebuje nakratko zahteva:

Dajte šoli mir; skrb vam bodi nje izpopolnitev in razvoj, in sicer s tem, da skrbite za zmožno, voljno in zadovoljno učiteljstvo.

Kdor hoče res kaj za šolo storiti, mora za nas to storiti, le od nas je odvisna rentabiliteta šolstva. Uničevanje naših eksistenčne pomenja uničevanje šolstva, propadanje sedanje kulture v bodočih rodovih.

Ni mi treba podrobno govoriti o mizeriji naših prejemkov, nezadostni so za najnižje potrebe življenja, saj to vsi dobro poznamo. Naloga naše organizacije je, braniti šolstvo in s tem samega sebe ter boriti se za večjo pravičnost v naših prejemkih. V svojem boju pa še ni mogla doseči dovolj uspehov, ker še nedostaja popolne enotnosti in solidarnosti vsega avstrijskega učiteljstva brez razlike narodnosti in pripadnosti politiškim strankam.

Uspeh nam je upati le od najtesnejše centralne organizacije vseh že obstoječih učiteljskih avstrijskih združenj, ki ima določevati najuspešnejše akcije v izpolnjevanje naših opravičenih zahtev glede višje prednaobrazbe kakor eksistenčnega stanja. Med akcijami se mi zdi skupni apel na vse starše, ki jim še nista odmrta ljubezen do zaroda in interes na njega bodoči sreči, najprimernejše sredstvo.

V tem apelu na starše naj se jim odpirajo oči o preteči nevarnosti za potomstvo in obenem zbuja jasna zavest o velikem pomenu šolstva za določitev srečnejše usode nastopajočih rodov!

Od štajersk. Lehrerbunda.

Odbor štajerskega Lehrerbunda je imel v Gradcu dne 11. t. m. sejo. Vršila se je od polu 8. zvečer do en četrta na 1. ponoči po temle vzporedu:

1. Volitev zapisnikarjev in blagajničarjev. 2. Plačno vprašanje. 3. Franc Jožefova ustanova. 4. Izpremembe pravil. 5. Stanovnik (Standesausweis). 6. Predlogi.

K 1. Bundova zapisnikarja sta Konrad Sattler in Avg. Požegar. Denarničar je tov. Alojs Kasper.

K 2. Nemški tovariši so bili mnenja, da je »Zveza slov. učiteljev in učiteljic« premalno sodelovala pri pospeševanju uravnave učiteljskih plač, da je premeška in premlačna itd. V obrambo »Zveze« razloži odbornik Požegar razmere na Spodnjem Štajerskem ter navede vse, kar smo »Zvezniki« zamogli v stvari storiti. Končno poda sledečo izjavo: »Navzoči 3 slovenski odborniki štajerskega Lehrerbunda izjavijo, da je Zveza slov. uč. in učiteljic na Sp. Štajerskem vse ukrenila, kar ji je bilo v pospeševanje uravnave učiteljskih plač ukreniti mogoče.« Ta izjava se je vzela soglasno na znanje.

K 3. Poročilo tov. Schreithoferja o razdelitvi obresti Fr. Jožefove ustanove se je odobrilo. Prosil je vsako leto mnogo. Vbodoče bo treba prošnje za podporo opremiti z natančnimi dokazi ubožnosti. Najmanjše podpore bodo po 15 K.

K 4. Predlagane izpremembe Bundovih pravil se sprejmejo. Vbodoče ne bo več odposlanski zborov, ki stanejo premmogo denarja.

K 5. O stanovniku je poročal tov. Kasper. Podjetje se je obneslo tako ugodno, da se sme sigurno izdati za prihodnje leto nov šematizem.

K 6. Predloga ni stavil nihče. Koncem resnih razprav so se duhovi pomirili in obrabi so postali vedri. »Le v tovarštvu in stanovski slogi je moč«, smo dejali si segali v roke ter se razšli z nado na boljše čase.

A. Požegar

IV. shod narodno-radikalnega dijaštva.

Shod je bil v Ljubljani dne 16. t. m. in je bil dobro obiskan. Sprejete so bile na tem shodu tele resolucije:

Narodno-radikalno dijaštvo, zbrano na IV. svojem shodu v Ljubljani, izjavlja

1. k narodnostnemu vprašanju:

Z ozirom na naše narodnostno načelo in tozadevne resolucije z naših shodov pozivljamo slovensko dijaštvo, da se prične temeljitejšje baviti z vprašanji, ki izvirajo iz cilja »Združena Slovenija«. (Referent dr. iur. Ivan Sajovic.)

2. K vseučiliškemu vprašanju:

1. Akademiki, zbrani na IV. narodno-radikalnem shodu v Ljubljani, zahtevajo ustanovitev slovenskega vseučilišča s sedežem v Trstu, ki bi ustrezalo potrebam obeh slovanskih narodov na jugu. Z ozirom na gospodarski in merkantilni značaj Trsta bi bila naloga takega zavoda, gojiti posebno v okvirju državoslovne in pravne fakultete tudi gospodarsko praktične, pomorske in trgovinske discipline. Ustanovitev slovenske in laške fakultete veže junktim, tako sicer, da se brez istočasne ustanovitve slovenske ne sme otvoriti italijanska pravna fakulteta.

2. Izrekajo se za popolno reciprociteto zagrebškega vseučilišča za vse dežele Avstro-ogrske monarhije.

3. Pozivlja se vlada, da odpravi gorostasne razmere na šolskem polju po slovenskih deželah in zlasti v Trstu in da ustanovi nemudoma prepotrebne slovenske ljudske, strokovne in srednje šole.

4. Pozivlja se vlada, da pospešuje z gmotnimi sredstvi habilitacijo slovenskih docentov na kateremkoli vseučilišču Avstro-ogrske monarhije za bodoče slovensko vseučilišče.

5. Pozivlja se politiško društvo »Edinost« kot poklicana politiška organizacija tržaških Slovencev, da ustvari akcijski odbor, ki naj bi se ustavno bavil z našim vseučiliškim vprašanjem in vodil priprave, kakor tudi vodil vse politiško in časopisno delo za slovensko vseučilišče.

6. Pozivljajo se vsi poslanci, deželni zbori, občine in društva, da ukrenejo vse potrebno v tem oziru, oziroma da izpremenijo svoje dosedanje sklepe v smislu naše sedanje zahteve »Slovensko vseučilišče v Trst«. (Referent dr. fil. Lavo Čermelj.)

3. K verskemu vprašanju:

Naloga države je, da čuva potom svojih osnovnih zakonov svobode vere in vesti. To zahteva strpnost napram vsem konfesijam, ki jih je smatrati v naših konkretnih razmerah za glavni predpogoj uspešne rešitve jugoslovanskega vprašanja. Taka strpljivost pa ni istovetna z diferentnostjo napram verskim problemom, ki kot izrazi višje čuvstvenosti predstavljajo važne etične vrednote. Ako se pa uveljavljajo konfesionalni nazori na netičen način in ki je škodljiv narodnemu in državnemu sožitju, ni boja proti tem pojavom smatrati za protiverski pokret.

Z ozirom na naš celoten naroden položaj ne kaže trositi sil z usiljevanjem izvestnega racionalističnega svetovnega nazora med najširšimi narodnimi sloji. Dokler intenzivna splošna kultura ne prešinja vseh socialnih razmer in dokler ob-

stoja sedanja ekonomska nerazvitost, ni mogoče namah in uspešno nadomestiti današnje oblike verovanja doslej zanemarjenih slojev s povsem novim načinom naziranja. Ne smemo namreč prezreti, da je treba zadovoljevati najvažnejšim predpogojem narodnega obstanka. Pač pa je pričakovati, da s prodiranjem občne kulture in višjih življenjskih oblik bo verski in socialni moment podvržen trenutnemu kulturnemu stanju odgovarjajoči preobrazitvi.

Ker se temeljno razlikujejo znanstvene in verske predpostavke, ni z verskimi naziranjmi pobijati znanstva, istotako kakor ni mogoče z znanstvenimi argumenti zavračati verskih pojavov. Zahtevati je povsem svobodni razvoj udejstvovanja znanstvenega mišljenja in želiti je, da najdejo vse sile, ki stremijo za splošnim kulturnim razvojem, na vseh poljih svobodno torišče.

Po resolucijah so se jele obravnavati interne zadeve: organizacija, publikacija, taktika. Referent predsednik eksekutive Ivan Zorman poda vsebino in način celokupnega sedanjega udejstvovanja narodno-radikalne struje in poda konkreten načrt za prihodnost. Po obširni in temeljiti debati so se sklenili važni sklepi internega značaja, katerih posledice se kažejo v najbližji prihodnosti.

Iz naše organizacije.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje dne 3. oktobra t. l. v dvorani »Trgovskega Doma« ob 10. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. »O nekaterih vprašanjih moderne vzgoje«, predava gospod. ravnatelj Viktor Bežek. 3. Predlogi in nasveti. K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi odbor.

Politiški pregled.

* **Za narodne manjšine.** Moravski češko-nemški permanentni politiški odbor osmerice moravskega deželnega zbora je imel sejo, v kateri je socialno-demokratski poslanec Prokeš podal predlog glede varstva narodnih manjšin na Nižje Avstrijskem. Prokešev predlog zahteva, naj vlada uvede na Nižjem in Zgornjem Avstrijskem narodni kataster in naj izpremeni državni volilni zakon za ti deželi toliko, da se razdele mandati po narodnosti ter dobe Čehi na Nižjem in Zgornjem Avstrijskem tudi svoje zastopstvo v državnem zboru. Isto zahteva Prokeš tudi za oba deželna zbora ter za mestni občinski svet dunajski.

* **Poslanka Kuneticka v Monakovem.** Poslanka Vikova-Kuneticka je dobila poziv organizacije nemških žena, ki zboruje te dni, da bi prišla v Monakovo in priredila nekaj predavanj.

* **Proti francoskemu učiteljstvu.** Prefekti so dobili od vlade navodila, naj ugotove one učitelje, ki so podpisali manifest, ki ga je razglasil učiteljski sindikat in v katerem se pozivljajo republikanci, naj podpirajo stvar učiteljev.

Srednješolski vestnik.

** **Nemško-slovenski gimnazijski razredi.** Na tem zavodu je bilo začetkom novega šolskega leta sprejetih 191 učencev, in sicer šteje I. razred 71, II. razred 56 + 1, III. razred 36 + 1 in IV. razred 25 + 1 učencev. I. in II. razred se bosta delila. Proforski zbor se v toliko izpremeni, da je na zavod imenovan za učitelja Rabuza iz Maribora.

** **Hrvaška in italijanska gimnazija v Zadru.** Na hrvaško gimnazijo v Zadru se je letos vpisalo 112 učencev, na italijansko pa 35, med temi večina takih, ki jih hrvaška zaradi pomanjkanja prostora ni mogla sprejeti.

** **Gimnazijec streljal na profesorja z revolverjem.** Učenec 4. gimnazijskega razreda v St. Hipolitu, Rudolf Hlawatsch, je bil od prof. Schmidta posvarjen, kar je fanta tako raztogotilo, da je potegnil revolver in na profesorja streljal. Profesor se je še pravočasno skrtil za kateder. Učenec je bežal iz sobe, na hodniku je pa streljal na šolskega slugo, ki ga je hotel prijeti, a ga ni zadel, nakar je dijak ustrelil nase in se ustrelil.

** **Srednje šolstvo.** Za suplente so imenovani: za I. gimn. v Ljubljani: Kopal, Brađač, Dolenc, Gnezda, Grošelj, Osana, Prebil, Sodnik, Volavšek in Zidar; za II. gimn.: Pavlič, Škerlj, in Leskovšek; za Kranj: dr. Mischitz, Malnar, Dolžan, Kmet in dr. Kotnik; za Novo mesto: dr. Rožman, Prosen, in Stopar; za Idrijo: dr. Omersa.

** **Na kranjskih realkah** se vrši odslej verouk v 7. razredu po dve uri na teden.

Šolske potreščine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke! Postrežba točna!

**** Češki jezik na nemških srednjih šolah.** Ravnateljstva nemških srednjih šol na Češkem so dobila odlok naučnega ministra, s katerim se naroča, uvesti od šolskega leta 1912/13 naprej sukcesivno na gimnazijah in realnih gimnazijah z nemškim učnim jezikom pouk v češkem jeziku kot relativno obilgaten in na realkah z nemškim učnim jezikom kot neobligatni predmet. Nemški listi pravijo, da je za Nemce potrebno znanje slovanskih jezikov. Pripravljen mora biti nemški naraščaj, da bo razširjal nemško kulturo na Balkanu. Češki jezik je ključ vsem drugim slovanskim jezikom!

**** Osebnosti.** Za suplenta na goriško realko je prišel dr. Janko Kotnik iz Celovca, za suplente na gimnazijo pa: dr. K. Pirjavec, dr. Rostohar in J. Zimmerman.

**** Na gimnaziji v Gorici** je letos v prvem razredu 7 oddelkov: 3 slovenski, 3 laški in 1 nemški. Nemški razred je napolnila laška in slovenska nespametnost!

**** Nova učna knjiga.** Ministrstvo za uk in bogočastje je z odlokom z dne 13. t. m., št. 36.933, odobrilo novo učno knjigo: Latinska vadnica za III. razred gimnazij in realnih gimnazij, sestavil dr. Josip Pipenbacher. Cena K 2.

Kranjske vesti.

—r— Zdivjana ženska v šolski sobi. Iz Mirne peči poročajo: Pretekli terek med popoldanskim šolskim poukom je prišla v šolo Margareta Gorenc, kočarica iz Polane ter zahtevala od učiteljice drugega razreda, Frančiške Severjeve, neko knjigo, češ da jo je kupila pred dvema letoma za svojo hčerko. Učiteljica je Marjeti Gorenc odgovorila, da ji ni o knjigi ničesar znanega in je nato poklicala učiteljico Kavčičevo, ki naj bi povedala o knjigi. Ko je pa učiteljica Kavčičeva stopila v lokal drugega razreda, jo je Gorenc po kratkem razgovoru začela tako grdo psovati, in kričati, da je prišel tudi učitelj tretjega razreda, Franc Ivanc, zraven in izkušal ljuto žensko pomiriti in jo spraviti iz šolskega poslopja. A tudi ta je ni mogel pomiriti, marveč je Gorenc tudi njega opsovala in mu prisolila klofuto. Končno se je še oglasil v šolskem poslopiju Jožef Koščak, predsednik okr. šolskega sveta ter tudi ta vplival na Margareto Gorenc, da naj bi bila mirna in tiha, kar pa tudi ni veliko pomagalo. Nazadnje so vendarle žensko vun spodili. Zunaj pa je Gorenc pobrala precejšen kamen ter ga zagnala proti gosp. J. Koščaku, ki je stal v njeni bližini. Gorenc so naznanili orožnikom.

—r— Ljudsko šolstvo. Novomeški okrajni šolski svet je imenoval abs. učit. kandidatino Marijo Kern za porviziorno učiteljico in voditeljico na enorazrednici v Žvircah. — Abs. učit. kandidat Ivan Verbič je imenovan za prov. učitelja na petrazrednici v Borovnici. Imenovani so: Jož. Lavrič za nadučitelja v Kovorju; Terezija Rant, učiteljica na Malenskem vrhu. — Upokojje se učiteljica Roza Špilar-Jelenc. — Ustanove Leopolda Philipp dobe Frančiška Grum, Frančiška Zupančič, Ana Grebenc, Terezija Vranič, Leopoldina Abram in Teodor Račič. — Verouk se bo v 6., 7. in 8. razredu učil po dve uri na teden, ako c. kr. učno ministrstvo pritrudi. — Milan Vršič iz Ljutomer, absolvent učiteljske akademije na dunajskem pedagogiju, je imenovan za strokovnega učitelja na meščanski šoli v Krškem.

Štajerske vesti.

—š— Umrla je na Vidmu ob Savi gošpa Anica Voglarjeva, rojena Knapičeva, soproga našega tovariša Frana Voglarja, učitelja v Celju, in hčerka tov. Knapiča, nadučitelja na Vidmu, stara komaj 26 let. Pokojnica, ki je bila blaga žena in ljubeča mati, ostavlja sinka Branka. Zavedni slovenski ženi in materi bodi ohranjen najblajši spomin! Preostalih naše odkritosrčno sožalje!

—š— Štajerski deželni šolski svet je imel v terek, dne 17. septembra, prvo sejo po počitnicah. Imenovani so bili: provizor. učiteljica Marija Rojnik v Gorici za definitivno istotam, prov. učitelj v Slov. gradu (okolici) Ivan Korže za definitivnega v Braslovcah, def. učitelj v Laškem trgu Rihard Pestevšek za def. učitelja na Vranskem, prov. učitelj v Slivnici pri Celju Leon Dobnik za definitivnega istotam, prov. okrajni pomožni učitelj za policijski okraj Brežice Janko Ličar za def. pomož-

nega učitelja za isti okraj, def. učitelj Martin Repič za učitelja in šolskega vodjo v Št. Joštu na Kozjaku, def. učiteljica v Ščavnici Mar. Vokan za def. učiteljico v Št. Ožbaltu ob Dr. prestavljen je nadučitelj v Dobju Valentin Pulko v Gorico pri Mozirju in nadučitelj v Gorici Radoslav Knaflič v Dobje pri Planini. V začasni pekoj sta stopili def. učiteljica v Laškem Albina Cuntara in def. učiteljica v Št. Vidu pri Planini Jožefina Bezljaj. Nadučitelju Karlu Marschitzu, ki je stopil v pokoj, je izrekel deželni šolski svet za njegovo dolgoletno delovanje priznanje in zahvalo. Marschitz je bil nadučitelj v Letušu pri Mozirju.

—š— Nemško državno obrtno šolo hočejo dobiti v Celje. To je povedal v eni zadnjih občinskih sej novozaprizeženi celjski župan dr. Jabin negg.

—š— Ormož. Našega tovariša nadučitelja Rajšpa je zadel drugi hud udarec. Dne 11. t. m. smo komaj spremili k večnemu počitku njegovo ženo, a 21. t. m. mu je umrl nagle smrti njegov oče tovariš Matevž Rajšp, upokojen nadučitelj pri Sv. Jurju v Slovenskih goricah. Pokojnik, ki je dosegel starost 74 let, je bil vedno zdrav in čvrst ter jako priljubljen, kar kaže, da je bil častni občan vseh občin Sv. Jurjevske župnije. — Tovarišu Rajšpu naše iskreno sožalje, pokojniku pa blag spomin!

—š— Društvo »Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks«. Odbor naznanja: Umrlji so člani: Josip Artner dne 18. julija, Viljem Wolf dne 21. julija, Ivan Blum dne 1. septembra in Robert Mahr dne 9. septembra (102. — 105. smrti slučaj.) Doneški po 8 K naj se po možnosti tekoni meseca oktobra polno vplačajo.

—š— Drobiz. Torej celih sedem članov šteje Slomškova zveza izmed 2931 organiziranih učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Da se med nami nahajajo ljudje ki pljujejo v svojo lastno škodo, je pač dokaz, da taki učitelji in učiteljice ne mislijo z lastno glavo, dokler vsi skupaj ne padejo v propad. — Pomilovanja vredne sirote, ki ne znajo ločiti sovražnika od prijatelja; pa tudi poguma nimajo, trpeti za svoje mladostne ideale. — Mi pa ne vpogajemo glave in ostanemo zvesti svojim naprednim načelom do groba, ker enkrat mora tudi učiteljtrpin doživeti boljše čase, čeravno sedaj klerikalna armada preganja nas in izkuša ogreniti nam življenje ter vzeti nam celo vsakdanji kruh.

— Nekaj načelnik krajnega šolskega sveta je tožil šolskega vodjo radi žaljenja časti, in priče so prisegale in načelniku pomagale. Ker toženi učitelj ni hotel poravnave, je bil obsojen in bi moral plačati vse stroške, pa mož se ni vdal, pritožil se je na višje sodišče in tam srečno zmagal, bil je od obtožbe popolnoma oproščen, in načelnik krajnega šolskega sveta mora plačati vse sodnijske stroške I. in II. inštanca in dva odvetnika. — Tako se godi na Štajerskem! — V Št. Vidu pri Ptujju je bilo razpisano učiteljsko mesto in v razpisu je krajni šolski svet naznanil, da je učitelju na razpolago stanovanje, obstoječe iz dveh sob, kabineta, kuhinje in kleti. Ko je pa učitelj prišel, niso mu hoteli modri možje dati stanovanja. Učitelj mož je tožil krajni šolski svet, pri sodišču zmagal in krajni šolski svet ima plačati do 300 K stroškov. — Nemškega učitelja Zwergerja je zaradi raznih tožb okrajni šolski svet dne 15. julija 1912 iz službe odslovil. Učitelj značaj se je pritožil na c. kr. deželni šolski svet v Gradu in ta je odlok okrajnega šolskega sveta razveljavil, ker nobeden okrajni šolski svet nima pravice že zakonito imenovanih učiteljev iz službe odsloviti. — Neka učiteljska kandidatinja z zrelostnim izpričevalom za nemški in slovenski pouk, hči učitelja, ki je za narodne zadeve že mnogo žrtvoval, je prosila za neko izpraznjeno mesto pri Družbi Sv. Cirila in Metoda — klerikalci imajo svojo »Stražo — pa prošnja je bila zavrnjena. Sedaj pa vprašamo, kdo je več storil za to družbo, nego učiteljstvo?! Zakaj se torej ne ozira na naše otroke?! Pač živimo v času, ko tudi naši ljudje zapostavljajo nas in naše otroke! Slovenski štajerski poslanci pa so nemškimi poslancem rekli: »Ihr dürft den Lehrern alles bewilligen, aber Ihr dürft dafür nicht einen Kreuzer Umlagen einheben!« Ali niso slovenski poslanci modre butice?! Učitelji pa gledajmo in čakajmo boljših časov!

SUKNO in modno blago za gospode in gospe priporočaj izvorna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpljevi na Češkem. Vzorce in željo franco. Zelo zmerno cene. Na željo dam tu izgotovili gospodke obleke.

Tržaške vesti.

—t— Politika v anagrafičnem uradu in naša šolska mizerija. Prejeli smo: Ako ima anagrafični urad pravico do izdavanja brezplačnih izpiskov za komunalne šole, je naravnost njegova dolžnost, da jih izdaja tudi za naše in državne šole, ker imajo pravico javnosti. Čim nas državni in občinski uradi ne odklanjajo v izvrševanju dolžnosti napram državi in občini, nas tudi ne smejo odklanjati, kadar zahtevamo enako pravo. Tista oblast torej, ki dovoljuje komunalnim šolam brezplačne izpiske na anagrafičnem uradu, mora jih izsiliti tudi za naše šole. — Ob tej priliki nekaj o odklanjanju naših otrok v slovenskih šolah. Slovenski otrok spada v slovensko šolo! — to priznavamo in naglašamo vsi. Vendar morajo vodstva naših šol odklanjati mnogokategerega otroka, ker — ni prostora. In res ga ni. Na drugi strani pa zahteva državni zakon od nas, da pošiljamo svoje otroke v šolo. Iz tega pa izhaja za državo dolžnost, da skrbi ona za dovoljno prostora. Država naj poskrbi za paralelke in naj nas ne sili, da bi sami gonili svoje otroke v potujčevalnice in raznarodovalnice! Država naj poskrbi sredstva za potrebne paralelke in naj pouk uredi tako, da bo mogel slehri naš otrok v šolo, ki bo koristna njemu in narodu, kateremu pripada. Prav v smislu avstrijskih državnih zakonov! Zahtevamo to najenergičneje. Odbor naših staršev in politično vodstvo pa naj bosta neustrašena tolmača te narodne zahteve in energije.

—t— Otroški vrtec pri Sv. Jakobu otvorijo 1. oktobra 1912. Vpisovanje se vrši v soboto, dne 28. septembra, in ponedeljek, dne 30. septembra, v prostorih otroškega vrtca Kjarbola Zgornja št. 11, stara policija, I. nadstr. Slovenski starši, ki imajo otroke sposobne za otroški vrtec, naj si takoj preskrbijo krstni izpisek in izpričevalo o zdravju obeh ter o cepljenju koz. Brez teh listin se ne bo moglo sprejemati otrok v otroški vrtec.

—t— Na c. kr. pripravnici za nemške srednje šole v Trstu se je priglasilo toliko učencev, da jih bodo morali odkloniti najmanj za en pošten razred. Ker imamo v Trstu samo nemške in italijanske srednje šole, bodo morali naši ljudje svoje otroke poslati mesto na nemško — na italijansko pripravnico za srednje šole. Da bi kaj takega ne škodilo le naši stvari, ampak tudi državnim ideji — saj bi se na ta način vzgajale le poturice, ki so hujši od Turka — opozarjamo merodajne faktorje, da pravočasno napravijo svojo dolžnost.

—t— Povodom glavne CM. skupščine v Trstu dne 22. septembra prirede združeni odbori tukajšnjih podružnic 3 velike ljudske veselice in sicer: pri sv. Ivanu, v Rojanu in v Škednju. Na teh veselicalah bodo sodelovale podružnice, ki spadajo v to obližje. Za raznovrsten program je preskrbljeno. Ker je pa pričakovati velike udeležbe, prosi glavni odbor, naj se posetniki udeležbe najbližje veselice, da bo povsod častna udeležba.

—t— C. kr. nemška državna realka. Vpisovanje v prvi razred se vrši dne 30. t. m., v drugi in ostale razrede pa dne 2. oktobra v novem šolskem poslopiju ulica Pasquale Besengi št. 14.

—t— Naša šola pri Sv. Jakobu. Slovenske starše pri Sv. Jakobu opozarjamo na to, da se bo vršilo vpisovanje v našo novo šolo v ulici Giuliani prve dni oktobra, ko bo stavba končana. Do takrat naj starši potpre te obdrže otroke doma. V novi šoli bo prekrasnih prostorov za vso našo mladino pri Sv. Jakobu.

—t— Tržaško nemštvo prav pridno napreduje in se ne more pritoževati, da nima šol v svojem domačem jeziku. Država izda za nemške šole v Trstu ogromne vsote, medtem ko so njeni prispevki drugače za naše slovenske šole dosti bolj skromni. 1. oktobra se odpre v Trstu šestrazredni dekliški licej z nemškim učnim jezikom. Razentega dobe Nemci tudi še letos dvorazredno trgovsko šolo za dekleta in poleg tega še enoletni trgovski kurz, ako bo dovolj obiskovalk.

Goriške vesti.

—g— Narodna šola na BIANČI. V prvem razredu je 47 otrok, v drugem 24. Otroški vrtec bo štel okolo 60 otrok.

—g— Laška kultura. V Gorici so poglobili na veliko mestih goriški Lahi lepake za javna predavanja »Narodne prosvete

v Gorici.« Svoje pobainstvo so s tem dokazali, škodovali nam niso ničesar. Sicer pa od takih kultaronoscev ni nič nepričakovanega, da si privoščijo v svoji strasti tako veselje in se znosijo nad slovenskimi lepaki, saj se je še na Kranjskem dogodil slučaj, da je omikan in olikan kaplan v svojem verskem fanatizmu strgal lastnoročno z zida sokolski piakat.

—g— Novo društvo. Na Barki pri Divači so ustanovili bralno in pevsko društvo »Novi Balkan«. Predsednik društva je učitelj Josip Toroš.

—g— Deželni zavod za gluhoneme v Gorici. Izvedejo se preuredbe poslopiju za gluhoneme. Obenem se pokrije pod poslopijem hudournik Koren s Placute do ožine Pacassi. Stalo bo to delo 85.000 K. Delo začne baje prihodnjo pomlad.

—g— Priporočamo narodnega brivca Frana Novaka v Gorici, Gosposka ulica 1. Več glej v inseratu.

Splošni vestnik.

Ustanovni občni zbor »Socialne Matice«. V nedeljo dopoldne ob deveti uri se je vršil v »Nar. domu« v Trstu ustanovni občni zbor »S. M.«, Predsedoval je dr. B. Vošnjak, ki je v uvodnem govoru pojasnjeval pomen in namen »Soc. M.« Sestanku je prisostvoval dr. O. Rybač, dr. Ilešič, dr. Kukovec, pryomestnik CMD. Senekovič, dr. Gregor Žrjav, dr. Čok in mnogo drugih gospodov, ki se zanimajo za publicistiko znanstva. Po malih izpremembah pravil, ki jih je predložil zborovalec Vlad. Knaflič, so se pravila odobrila. Po kratki razpravi je bil izvoljen odbor sledečih članov: dr. B. Vošnjak, dr. Brezinger, dr. Ozvald, O. Čok, Fr. Kos, dr. Mrhar, dr. Pivko, E. Gangl, dr. Lončar, V. Knaflič, dr. Fettih in dr. Ilešič.

Obisk c. kr. drž. realke v Idriji. Na imenovanem zavodu je letos dijakov: pripravljalni razred 24, I. razred 35 (+ 2), II. razred 17, III. razred 19 (+ 3), IV. razred 22 (+ 1), V. razred 26 (+ 1), VI. razred 16, VII. razred 23. V vsem torej 182 dijakov in 7 privatistinj; za osem manj nego lansko leto.

Usposobljenostne preizkušnje za občne ljudske in za meščanske šole v terminu meseca novembra se prično pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani v ponedeljek, dne 4. novembra ob 8. uri na c. kr. učiteljišču v Ljubljani. Pravilno opremljene prošnje za pristup k usposobljenosti preizkušnji je po predpisanem službenem potu pravočasno vložiti tako, da bodo do 26. oktobra v rokah izpraševalne komisije.

V sredo dne 25. t. m. je bila uradna okrajna učiteljska konferenca za litijski šolski okraj. Ob tej priliki se je izvršila tudi volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu. Seveda da so postavili svoja kandidata tudi Slomškarji »značajnega« Fortunata Lužarja in še »značajnejšega« Janko Polaka, ki sta pa sramotno propadla. Izvoljena sta z veliko večino naša vrla tovariša Jos. Zajec in Bernard Andoljšek. Živel! značajni volilci, živila vrla neustrašena zastopnika!

Dežela brez doktorskih naslovov. Ena izmed največjih držav na svetu, Brazilija, nima nobene prave univerze, še manj pa njeni prebivalci doktorske naslove. V Braziliji so sicer visoke šole za zdravnike, inženerje, juriste, toda zavoda nima nobenega, na katerem bi bile združene dve ali več fakultet. Pred nekaj časa so nameravali zgraditi v San Paulu pravo univerzo, a ostalo je samo pri načrtu. Pri tej priliki so brazilijanski zakonodajci revidirali tudi visokošolske izpite in sklenili sledeče: Kdor izvrši na kaki brazilijanski fakulteti končni izpit, tudi pač izpričevalo, ne pa doktorskega naslova ali kakega drugega priimka. Podeljevanje doktorskega naslova more namreč provzročiti razliko med stanov, kar se pa ne strinja z načeli demokratske republike.

Cenjene naročnike opozarjamo na nov oglas v svojem listu, ki ga objavlja A. Luznik iz Dornberga. — Ker vemo, da g. A. Luznik vsem svojim naročnikom kar najbolj postreže, zato njegovo tvrdko kar najtopleje priporočamo!

Razgled po šolskem svetu.

— Katoliško vseučilišče. Iz Solnograda poročajo: Govore, da bo katoliško vseučilišče v Solnogradu otvorjeno leta 1916., ko bodo slavili stoletnico, odkar spada Solnograd k Avstriji.

— **Učiteljica** — **ogleduhinja**. Iz Inomosta poročajo: Ljudskošolsko učiteljico Hermino Panizza iz Verningliš so v Sulški dolini aretirali, ker je osumljena, da je ogleduhinja. Izročili so jo vojnemu sodišču v Tridentu.

— **Visoka šola humanitete**. Iz Londona poročajo: Sedanji general zveličavne armade Bramwell Booth namerava ustanoviti v spomin na svojega očeta univerzo ljubezni do bližnjega, ki bo veljala pet milijonov. Ta šola bo zavod za vzgojo značajev. Moški in ženske, ki bi izšli iz tega zavoda, naj bi služili v zveličavni armadi ter oznanjevali po svetu njene nauke. Zavod bi obstajal iz številnih paviljonov podobnih poslopj, v katerih naj bi se gojenci po skupinah iz raznih dežel pripravljali za svoj poklic. Prirejali bi se izleti v razupite kraje, kjer bi gojenci vso človeško revščino mogli proučevati od blizu. Deviza nove univerze se glasi: Proti revščini in zlobi.

Po sklepu lista.

Tovariški sestanek učiteljstva Radovljiškega okraja se vrši dne 4. oktobra t. l. ob 3. uri popoldne v gostilni „Triglav“ v Lescah. Na mnogobrojno svidenje. Posebnih vabil se ne pošilja.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjsko.

Št. 2661.

Na petrazredni ljudski šoli v Krškem in na trirazredni ljudski šoli v Št. Rupertu se razpisuje s tem učiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 20. oktobra 1912.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolnoma fizično sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 17. septembra 1912.

Priporoča se slovenskim gospodom učiteljem **prva in najstarejša slovenska brivnica**

Frana Novaka
v Gorici, Gosposka ulica št. 7
(nasproti Manta).

Postrežba čista in solidna. V zalogi ima kite iz domačih las ter prevzema vsa lasničarska dela.
Svoji k svojim!

Alojzij Luznik

Dornberg pri Gorici, Primorsko.

Slike, pohišstvo, glasovirji, harmoniji, šolske in društvene zastave. Kdor želi cenik za pohišstvo, naj blagovoli naznaniti, rabi li opravo za spalnico, obednico, katere komade itd. Vsi izdelki najsolidnejši. Cene zmerne. Plačevanje po dogovoru.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsově

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met.
(dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov čefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najboljša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastoj in franko.

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -
Sv. Petra cesta št. 2.

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenj. gospodinja kot kavni pridatek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, „pravega“: Franca: iz tovarne v Zagrebu vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Knjigoveznica

Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

Pletilni stroji.

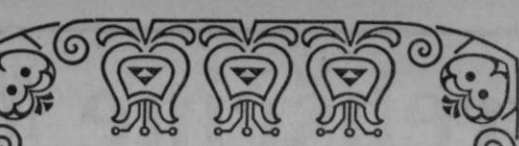
AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

— poleg „Figovca“ —

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stekarska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Učiteljska tiskarna

v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča sledeče mladinske spise:

A. Rapè: Mladini, I. zvezek.
Spisi Mišjakaovega Julčka, I, II, III zv.
E. Gangl: Zbrani spisi, I, II. zvezek.
J. Slapšak: Turki pred sv. Tilnom.
A. Rapè: Dane.
J. Ribičič: Kraljestvo čebel.
M. Gregorič: Otroški oder. IX

Vsaka šola naj bi imela vsaj po toliko izvodov teh najboljših mladinskih spisov, kolikor ima razredov

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Učiteljska tiskarna

r. z. z. o. z.

VIII Ljubljana

Frančiškanska ulica št. 8.

priporoča:

Kuverte za šol. naznanila, negumirane. Uradne kuverte z napisom za šol. vodstva in krajne šolske svete.

Učne načrte za vse kategorije šol. Načela za občni učni načrt ponavljalne šole.

Cesarsko pesem, čveteroglasno. Telovadba, Brunet.

Narodne pesmi, J. Žirovnik, I in II. zvezek.

Slava cesarju Francu Jožefu I. in besedilo E. Adamič.

O prvinah in skupinah, Stupar.

Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? Dr. E. Bretl.

Meterske trake, mape za šolsko matico, pisemski papir s kuvertami, pivnik, ovojni papir, podkladek itd.

Izvršilni predpis k dokončnemu šolskemu in učnemu redu, slovenski in nemški. Popravna znamenja na veliki lepenki.

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča

vsakovrstne tiskovine za knjigovodstvo

za biblioteke, m. ščanske, obrtne in trgovske šole.
V Ceniki zastoj in poštnine prosto. V

Učiteljska tiskarna v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Frančiškanska ulica št. 8

priporoča

vse potrebne tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole

Te tiskovine so veljavne za Kranjsko, Štajersko in Primorsko.
III Ceniki zastoj in poštnine prosto. III

Sol dno delo!

Tovarna šol. zvezkov

M Grubbauerja sinovi

:: Line ob Donavi ::

priporoča slav. učiteljstvu svoje izvrstne izdelke, posebno zvezke in risanke za ljudske šole.

Zvezki se dobivajo v vseh trgovinah papirnatne stroke v mestu in na deželi.

Postrežba točna.

Dober papir!

1887—1912 — 1887—1912

Še danes

pišite po novo zbirko vzorcev letnega modnega in pralnega blaga. **!! Zefiri !!**

1912. Letne novosti 1912.

Izvozni dom

V. J. Havlíček a bratr

Toplice Poděbrady (kralj. Češko).

Sklicujte se na naš časopis, dobite vzorce gratis in franko in pri naročilu 5% popusta.

Havlíčková tkanina in zefiri so najboljši.

Damaste, opreme za neveste. XXV. trgovsko leto.

1 zavoj 40 m okusno zbranih ostankov v velikosti do 8 m pošiljam za 18 K po povzetju franko. Od teh ne pošiljam vzorcev. Le pri nas najbolje. — Havlíčkova tkanina 1 kos 23 m za 12 K, 13-20 K, 14-50 K, 16 K, 17-50 K, 20-40 K, 22-40 K.

Najugodnejši češki nakupni vir

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gosposka ulica 11.
(V. G. Carducci.)

modna in manufakturna trgovina.

Usojava se naznanjati uglednemu učiteljstvu posebno g. učiteljicam ročnih del, da sva založila vse potrebščine za vezenje in ročna dela. Z ozirom na to, da sva sklenila dati primeren popust v prid učiteljskim dobrodelnim namenom, se nadejava mnogih cenj. naročil. Obenem se dovoljujeva opozarjati p. n. ugledno učiteljstvo na krasne novosti jesenskega in zimskega modnega blaga za ženske in moške obleke. Vzorci poštnine prosto proti vrnitvi. Priporočava se uglednemu učiteljstvu za blagohotno naklonjenost ter beleživa z odličnim spoštovanjem

Ivančič & Kurinčič.